

v torek, četrtek in soboto
zahaja in velja v Mariboru brez pošiljanja na dom za vsa leta 8 gl. — k. za pol leta 4 „ — „ za četrt leta 2 „ 20 „

Po pošti:
za vsa leta 10 gl. — k. za pol leta 5 „ — „ za četrt leta 2 „ 60 „

Vredništvo in opravništvo na stolnem trgu (Domplatz) hiš. št. 179.

SLOVENSKI NAROD.

Oznani:
Za navadno dvestopenjsko vrsto se plačuje 6 kr., če se tiskano 4krat 5 kr., če se tiska 2krat 4 kr., če se tiska 3krat, večje pisemsko se plačuje po prostoru.

Za vsak tisk je plačat kolek (stempel) za 30 k.

Rokopisi se ne vračajo, dopisil naj se blagovoljno frankujejo.

St. 85.

V Mariboru 22. julija 1869.

Tečaj II.

Lahi, Slovenci in avstrijska vlada.

Delavni, upravo ščujoči odbor tržaški (comitato di azzione) je te dneve med ljudí delil ter ulicam na ogle prilépljal zarez razglas o spominu lanskega hrupa, bivšega med okoličani in italijanisi, v katerem je bil Parisi po naključju bistreljen.

Ta razglas je govoril: „Denes je obletnica 13. julija 1868. leta, dneva, nam polnega žalosti in bolečine, tujcem polnega sramote, dneva, v katerem je bila tlačiteljeva živinska besnost tako vzdijala, da jih je več izmed nas žalostno pogubilo život. Njih imena so vkopana v srca vseh Tržačanov. Ne zamudimo ob 3. uri po polu dne množno priti na pokopališče, mučenikom poklanjaj dostojno danj (tribut), ter na njihovih grobéh, kateri še nimajo osvete, navduševati se v ognjevita čutila sovraštva in maščevanja na barbarske krvnike (henker).“

A kaj je tržaška policija storila k temu razglasu, ki nelaške prebivalce imenuje tujce v Trstu, kterege je ustanovila slovanska roka, vladne stražnike zakonu in rédu psuje, da so tlačitelji živinske besnosti in barbarski krvniki, ter celó slovanskega mladeniča, Lipavca Sušo, kateri je v lanskem hrupu bil po naključju umorjen, šteje med laške žrtve, samo da ne-pokoj in razkáze (demonstracije) nareja? Policija lepo uradno, počasi prikoraka, z oglov potrga te razglase, ter na njih mesto prilépi svoje, v kterih prepoveduje oznanjeni shod na pokopališči, in malo pogrozi s kaznijo, ako se njene očetovske besede ne bi poslušale. Zvečer potem se je na vodotočji zopet nabralo toliko drhali, da je bilo vendar treba na noge stopiti policajem, vojakom in tudi samemu vojaškemu upravniku Moeringu; a vse je minolo brez krvi, brez ubadanja, samo nekoliko paglavcev se je polovilo in zaprlo. — Kakor je „Slov. Narod“ pisal 15. dan t. m., „bilo je v soboto (10. dan t. m.) v neki gostilnici na vodotočji zbranih do 30 laških telovadcev, med ktere so v ta javni prostor po naključju stopili tudi trije Slovenci, govoreč svojim jezikom, na kar kolovodja laških kopilánov (bastardatov) zakriči: „merda i Schiavi (Slovenci so govno)! A basso i Schiavi (na tla Slovence)!“ Te zanične oseboce, ktere bi se rade imenovala sine tistih junakov, ki so pred 3 leti pri Kustoci in Visu tako hrabro tekli, skočijo na uboge tri Slovence, ter jih namahajo, da jim je bilo iti iz gostilnice krvavim in tepenim po vsem telesu.“ — Tako poroča tržaški dopisnik „Slov. Narodu“; a mi še nismo pozabili, da se je lani v Trstu enako godilo poštemu slovenskemu trgovcu Zormanu, tudi v gostilnici, dakle tudi v javnem kraju. — „Slov. Narod“ dalje govori, „da so se 11. dan t. m. izobraženi (?) Lahi zvečer vézli domú z neke veselice, ter na poti ugledali živinskega zdravnika tržaške posadke (garnizona), torej moža ces. službe. Naglo rekó vozniku ustaviti, poskačejo vsi na cesto, a zdravnika s palicami tako nabijó, da mu razmesarijo ves obraz. — In zoper vse to nasilje in razsajanje ni v Trstu krepke roke, ktera bi takim divjakom zaprečila pot. Če

se denašnje stanje na boljše ne obrne, naj se nikdo ne čudi, ako bo de ljudska sila primorana, iskati si v tacih zadregah sama pomoči.“ — Tako se je v našem listu čitalo 15. julija.

Vrnimo se zdaj iz Trsta malo na Kranjsko, in pogledimo, kaj se godi tukaj. Ljubljanski varuhi postave v Trst pisarijo, naj se zadržajo tržaško-slovenske novine, ktere niso tako preproste, da bi slavodatké ter „gloria in excelsis“ prepevale besnim ljubljanskim turnarjem in nemškutarjem; a tržaški tribunal pokorno služi poveljem iz Ljubljane, kar svedočita „Primorec“ in „Jurij s pušo“. Kader v Ljubljani ali v obližji kak pijan človek zavpije „živio“ ali po noči na cesti ogovori nemškutarskega trepetnika, brzo ga primejo policaji, ako ne uteče, in 2 — 3 dni muje spati na trdi temniški klopi, če ne dalje; a potlej takoj pridirja „Tagblatt“ z raztrganim košem na plečih in z gnojno kopačo v roci, da iz najgnusnejšega smetišča navadnih, o družih dobah nikomur važnih skandalov v slast izkopava smrdljive odmečke, ktere doma za lažmi po svoje začéli in potem raztrobi, v čemer mu tudi uradni list „Laib. Ztg.“ često prijazno pomaga. Novine, ktere Slovence s kletimi lažmi nalašč grde po vseh deželah, tem je vlada prijateljica, in se zato morebiti na skrivnem nádejejo od nje celó kacega višjega priznavanja; a domači listi, kateri ta peklenki posel odkrivajo in zažigajo s pravičnim znamenjem, ter na dan izkopavajo resnico, ti se ovajajo po novinarskih in drugih potih, da se potlej grabijo in vlačijo na zatožno klop. — Kranjskih kmetov praskam se po netaktnosti ali morebiti celó nalašč daje tak strašen konec, da se zavrtno prebode nedolžen človek, kterege pozneje uradovi dadé skrivaj pokopati; a naposled se po sovražnih novinah podtiče vse, kar je kazni vrednega, samim Slovincem, kateri edini se zapirajo v temnice in phó v tožbe, pri kterih njihovi mnogo krivejši nasprotniki samo pričavajo. Nemškutarska grehotna dela se zamolčajo, a iz pazderja v slovenskem očesu nareja bruno ter malovažne mušice stokrat in stokrat véčajo, samo da se kida z blatom, vzmernuje in draži narod, kateri nima src od kamena, ter ni tako glup, da ne bi čutil, kaj se z njim dela. Napravljajo se preiskavanja velikanske mere, in vsaka najmanjša dogodba se v zvezo vtakne z vižmarskim taborjem. Hrupi se nalašč narejajo, kakor smo videli zadnjič na Igu, kjer je sam okrajni glavar Pajek občinskim odbornikom obetal 70.000 gl. davka pomanjšati (ali je res tako mogočen, da igraje stori, kar naš deželni zbor nikakor ne more?), ako odborniki mladeničem vémó in raztrgajo novo zastavo, pa če tega ne storé, da jim vojake pošlje. Ker odborniki niso hoteli biti pokorni, poslal jim je že prvo nedeljo potem 6 žandarjev, ko v zimskem času, kader so Ižancem tatje živino kradli, ni bilo žive duše na stražo. Pod slavnim poveljstvom birača Flaka je torej 11. dan t. m. na Ig primahalo 6 žandarjev, kateri so mlade Ižance nalašč in izréčno pozvali, da pokažejo novo zastavo, ako so dovolj pogumni, kakor 15. dan t. m. poroča v „Slov. Narodu“ iz zanskih dopisnik, kteremu verujemo, ker se je nádejati, da je védel, kako nevarno je, o tacih stvaréh laži v svet širiti, posebno po no-

Listek.

Socijalno vprašanje.

(Dalje.)

Kar se nas Slovencev posebno tiče, mora se s žalostjo priznati, da naši pojemi o familiji, kakor se sploh med nami nahajajo, so pojemi zapadne Evrope. Predolgo smo k zapadu v šolo hodili, ter se njegovih idej navzeli. Če jaz tukaj o slovanski familiji v nasprotji zapadno-evropske familije govorim, mora se misliti na slovansko familijo, kakoršna je bila nekdanj pri nas, in kakoršna se nahaja še denes pri tistih slovanskih narodih, kjer narod v familijjskih zadrugah živi. V staroslovansko familijo se niso šteli samo roditelji in njih malodobna deca, ampak vsa žlahta vsaj do tretjega ali četrtega kolena gori in doli in na širino. Več takih familij vkup, ki so vse od istega očaka izvirale, to se je imenovalo pleme, s plemenitašem na čelu, kar je toliko, kolikor denes občina. V staroslovanski familiji se je razločeval rod po krvi, in rod po mleku, ali z drugimi besedami rod po očetu (krv), in po materi (mleko); ta razlika se še denes v hrvaškem Primorji dela. Staroslovanska familija je imela svoj teritorij, svoj dom, svoje ognjišče, na katero je bila vezana. V nekem pogledu je staroslovanska familija podobna starorimski familiji. Analogija med njima sicer ni popolna, ali ustroj obeh je v površnih potezah oni isti. Kakor stoji na čelu slovanske zadrugne familije najstareji (le izimno najuglednejši) član zadrug pod imenom kuće-gazde ali domačina, ravno tako je rimski pater familias držal pod svojo oblastjo več zakonskih parov z njih odrodkom. Rimski pater familias in slovanski domačin se pa v tem bitno drug od drugega razločujeta, daje bil rimski pater familias pravi despot svoje familije, slovanski domačin pa le prvi član familije. Rimski pater familias je neomejeno razpolagal s familijjskim imetkom, kajti po zakonu je bil on edini lastnik vsega imenja. On je bil celo lastnik telesnih oseb svojih podložnih, in kot tak je imel pravico svoje podložne telesno kaznovati, kot sužnje prodati, in celo v nekih slučajih pod meč položiti. Drugačen je naš domačin. On ni lastnik zadrugnega imetka, ampak samo upravitelj tega imetka. Ves imetek je komunistična lastnina cele zadrugne, kot moralne osebe. Vsi zadržani z domačinom vred so gledé vkupnega imetka skoz in skoz enakopravni. Kader je rimski pater familias umrl,

razpadla je rimska familija kakor sod, na katerem obroč počí. Drugače je pri slovanski zadrugi. Na mesto umrlega domačina se postavi drugi, in zadruga obstoji naprej, kakor je obstajala do sorej. Zadruga prestane samo tačas, kader so vsi zadržani v tem složni, da se ima razdeliti. Pri razdelitvi dobi vsak zadržan enak del. Proudhon, ki je zahteval, naj se nasledno ali oporočno pravo (erbrecht) odpravi, naj pride na Hrvaško, naj si pogleda slovansko zadrugo, pa bo v njej svoje zahtevanje oživotvoreno našel, zavolj kterege se je moral toliko z juristi semtertje pipati. V zadrugi ne oporočuje nobeden nobenemu nič. Bach je zadrugno življenje dobro razumel vstanovivši, da se na Hrvaškem pri familijah v zadrugi živečih nimajo po smrti domačina nobeni smrtni popisi, nobene razdelitve, nobene ostavščinske razprave napravljati, in tako je še denes.

Na zapadu velja: vsak za sebe, bog za vse; — pri nas pa: vsak za vse, vsi za vsakega. Na zapadu se dé: pomagaj si sam, in bog ti bo pomagal; — pri nas pa: pomagajmo drug drugemu in bog nam bo vsem pomagal. Človek ni samotežna stvar, ampak je raje v družbi svojega plemena nego samodrug. Posebno mi Slovani rado družbinsko živimo. V družbi človek svoje namene preje in laglje doseže, nego samodružno živé. Razbite elemente zapadne familije vidimo se zopet združevati. Notranja sila, rekel bi, neki naravni nagib jih k temu goni. Za nje je družba potreba in zato se družijo.

Pri nas Slovanih se socijalno gibanje razodeva v tistem društvenem stanu, ki je na zapadu za to celo mrtev, naime v kmečkem stanu. Socijalno gibanje ima pri nas Slovanih svojo os v kmetstvu. Vse naše socijalno gibanje gre na to, da se ustroj staroslovanske občine zopet ponovi. To ustrojstvo staroslovanske občine še denes pri vseh slovanskih narodih v spominu in v pravnih običajih živi. Pri Rusih in semterje tudi pri Srbo-Hrvatih se še nahaja največ takih pravnih običajev, iz kterih se da ustroj staroslovanske občine posneti. Ključ rešenja socijalnega vprašanja pri nas Slovanih tedaj leži v ustrojstvu naše kmečke občine, stoječe na historični podlagi. Kaj je občina? Pojem leži v besedi sami, ki pomeni neko na več deležnikov spadajočo skupino. Samo prosta volja vseh občinarov ali pa surova sila more to skupino razdeliti. V nekem pogledu je občina v malem to, kar je država v velikem. Občina ima iste namene kakor država. Država

vinah, ktere pridejo v toliko rok. A kader mladeniči zastavo res prineso, žandarji zastopijo pot, nastavijo puške ter napno peteline. Da ni mlada zastavnikova sestra plakaje pritekla braniti brata, kterege se je z rokama oklenila, Velče bi ne bilo ostalo brez posnemanja, — tudi na Igu bi bila za maščevanje v nebo vpila nedolžno prelita kri! In pri vsem tem ljutitem prizoru so nedelavni ostali okrog in okrog množno zbrani Ižanci, kteri so torej po krivici zaradi 1848. leta še zdaj na tako slabem glasu po svetu. Védli so se taktneje od nemškutarjev, žandarjev in vojakov. Niso napadli, nego stali so, a kakor čujemo, s trdnim sklepom v srcih, ako se prelije kri, maščevati se zanj. In kader je po sreči vse brez krvi minolo, hitela sta po noči dva žandarja v Ljubljano, kjer sta Pajku poročila, da so Ižanci očiten vpor (punt) vneli, ter žandarjem pretili s pobojem. — Solze gorečega srda obljó človeka po sili, kader čita in sliši, kaj smejo s Slovenci delati biriči, žandarji in enaki ljudje.

Tako se godi kranjskim Slovencem, kteri so proti Lahom krotka jagneta. —

Povrnimo se zdaj s Kranjskega zopet nazaj v Trst, kjer stvari vse drugače tekó. Že lani se nismo prečuditi mogli, kako je to, da je pri znamenem hrupu vlada postopala tako boječe in omahljivo. In kako se je letos védla do zdaj? Čine, kteri bi se pri nas raztrobili po vsem svetu in kaznovali, kar je najostreje mogoče, tržaške novine zamolčavajo, in uradovi o njih ali mižé ali gledajo skozi prste. Na jadranskem obrežji se je osnoval ščuvajsk, po novinah vsemu svetu znan „comitato di azione,“ pri kterem so malo ne vsi laški telovadci poleg množine drugih, iz Italije prišedših klatežev; kajti o lanskem hrupu so po Trstu hodili vsi tisti véšalski obrazi, kteri so nekđaj po Benedkah in drugod vpor netili. Vsak družabnik tega odbora ima po 70 kr. a vr. na dan plače iz laške uporne blagajnice, in samo zato, da je pričujoč, kader trebé kričati, bombe metati, mahati na manjše število političnih nasprotnikov, in delati hrup. Ako tržaška policija izpolnjuje dolžnost, more jej biti znan vsak posameznik teh rogoviležev, kteri so torej tudi lahko znani mestnemu odboru, znani deželnemu sodišču, znani vojaškemu upravniku Moeringu, s kratka, znani vrabcem po strehah. A ti ljudje vendar smejo brez kake resne kazni ljudstvo hrupno zbirati na ulicah; smejo po javnih prostorih pretepati Slovane, v kterih obrambo nima vlada niti besedice v ustih, ko nemškutarjem pri nas v nepotrebno pomoč daje biriče, žandarje, policaje, vojake, Žabjak in vso sključeno vojsko kazenskih paragrafov. Zarotni Lahi smejo udrihati celó na c. kr. služabnike; smejo metati bombe; smejo širiti razglase, v kterih Viktorja Emanuela imenujejo svojega pravega kralja, kakor bi na avstrijskem prestolu že ne bilo cesarja; smejo v teh razglasih kričati, da je treba od Avstrije odtrgati Trst, Gorico, Istro, Dalmatinsko, celó kos kranjske zemlje do planin ponosnega Triglava, kterege je Kandler že krstil z laškim imenom „Tricorno.“ Vse to se godi vladi pred očima brez tacega resnega postopa, kakoršnega bi od nje zahtevala situacija. Avstrijska vlada na italijanissime v Trstu nima niti Dežmana, niti Keesbacherja, niti Pirkerja, niti „Tagblatta“, niti konstitucijskega društva, niti Schmida, niti Grčarja, niti Vestenega, niti Pajka, niti biriča Flaka. Novine ne za-pirajo; mestni odbor ne spisuje niti ležnjivih niti resničnih promemorij; celó politični pritepenci se domú na Laško ne pošiljajo.

Minolo je deset let, kar sti se v zgodovino avstrijskega cesarstva s krvjo zapisali težki imeni Magenta in Solferino, s kterima je krasna Lombardija šla iz naših rok v pijemontske. Minolo je tri leta, ko Sadova Kustoci in Visu nazlje, očdesne benečansko zemljo od avstrijske države. Ako naša vlada ne popusti predusodkov, s kterimi ob jadranskih valovih in po Kranjskem sebi prijaznega, zvestega, hrabrega Slovana tako po krivici

tujstvu prepúša, kakor po krivici neguje sebi od nekđaj sovražnega, nezvestega, izdajskega, strahopetnega Laha, utegne po Magenti, Solferinu in Sadovi glavo vzdigniti drugo krvavo ime, ktero Italiji na korist zopet nov kos odkrhne od Avstrije, čegar vlada je temu pogubljivemu dnevu do zdaj sama pot nakopavala tako grozno nepremišljeno, kakor bi ga že pričakati ne mogla. Zadají čas je, da krene vlada na pravo cesto, — jam proximus ardet Ucalegon, — sicer jo zadene strašni prigovor: quem Deus perdere vult, demontat (kogar hoče Bog pogubiti, tega osleplj.)

Dopisi.

Iz Ljubljane, 20. julija. [Izv. dop.] Kakor smo pozneje za trdno zvedeli, bilo je 11. dan t. m. na Igu vsega vkupej 8 žandarjev; kajti 2 sta bila prišla od drugod, 6 jih je bilo poslanih iz mesta.

„Tiskarskemu društvu“ je bil naš ljubljanski župan pozneje ustno dovolil — iti na močvir h. g. Matevžetu, rekši, da poprej ni vedel, ka to društvo nima svoje zastave. Če res ni vedel, vsaj dolžnost mu je bila vedeti! Zakaj pa je župan? Tiskarji potem vendar niso hoteli iti na močvir, nego obrnili so se rajši v Vič k Martinu, a ne kakor društvo, nego kakor posamezni udje enega stanú.

„Tagblatt“ 19. dan t. m. „Slovenskemu Narodu“ laž oponaša o nezaupnici državnemu poslancu Klun-u. Kar je „Slov. Narod“ pisal, ni laž, nego resnica, naj „Tagblatt“ samo nekoliko še počaka, če hoče tudi on to nezaupnico podati svojim čitateljem.

Slovenske novine so že takoj v začetku „Tagblattovega“ delovanja poročale, da ima ta list od vlade novčno pomoč, kar je „Tagblatt“ potem tajil, kakor kafa noge. Vendar so naše novine govorile čisto resnico. „Tagblatt“ ima podporo, kajti prvič za kolek samo nekaj malega, kakor na videz, plačuje, drugič prejemlje tudi novce. To vemo iz tako gotovih ust, da „Tagblattu“ nič ne pomaga tajiti.

Dunajske novine „N. fr. Presse“ imajo 18. dan t. m. iz Trsta o nemški in laški gimnaziji vrlo zanimljiv dopis, kterege tukaj podajemo vsega. „Ako zdaj, — tako piše ta list — na ministra nauka zaradi novo postavljenih učilniških nadzornikov iz vseh delov dolitavske Avstrije leti mnogo trpkih tožeb, kterih so vendar najbolj kriva ces. namestništva, ki se jim še zdaj sanja, kakor bi bilo vedno vse pri starem, ima vendar ministerstvo to tolažbo, da je italijanissimom našega mesta ustreglo, ker je gospoda Stimplo pustilo za tržaškega šolskega nadzornika; „Cittadino,“ njihov najljubši list, to naredbo imenuje terno. Mi tukaj vidimo zvito taktiko, ktera se vedno jasneje ter jasneje kaže, in zaradi smotrov, na ktere meri, zaslužuje o pravem času biti odkrita, predno se vsa uresniči. Namera je ta, da bi se od tukaj izpodrinila nemška gimnazija in sploh nemške učilnice, da se v piskru samo laškega nauka stopé vsi nelaški življi našega mesta in mestne okolice, ter da bi primorje potem z večjo pravico smelo zahtevati združitve z laškim kraljestvom. Lahi mislijo, da so avstrijski uradovi dovolj preprosti in slabi, voljno se podati temu početju, in zato se dobrikajo njihovi ničemurnosti, kakor bi ti uradovi razumeli umetelnost, ktera jih ministrom priporoča, umetelnost namreč, z Lahi prijazno živeti. Naši mestni gimnaziji je ces. namestnik res posebno blagovoljen. Dala se jej je, na škodo nemške gimnazije, ktera je zategadelj izgubila mnogo učencev, pravica, deliti zrelótno sve-dočbo, da-si polovica učiteljev z voditeljem vred ni prebila ukazanih izpraševanj, in voditelj, čegar jezikoslovne zasluge so samo neke hrome distihe o smrti cesarja Maksimilijana, dobil je celó milost, da mu rečenih izpraševanj

je konglomerat malih prvotnih občin. Vezilo, ki te male prvotne občine v državi skupaj drži, so občni interesi, n. pr. poroštvo eksistencije obstoječe v vzajemni obrambi, ista narodnost, isti verozakon, svoboda in enaka. Celó nejuristično, neoprávdano in protiprirodno je to, da se razni elementi v eno ter isto občino silijo, da se imperativno več malih občin v eno veliko siloma zлага in vkup gnete, kakor se denes pri Slovencih godi. To zgnjetavanje in zgomadenje več malih samosvojnih občin v eno večjo je ravno tako nespa-metno, kakor n. pr. mladeniča ali devico siliti s tako osebo v zakonsko zavezó stopiti, za ktero ne mara. V takih prisiljenih zakonih se zakonski nameni k večjemu le polovično dosejajo, kajti veden kavs in ravs kali lepo slogo. Ravno tako je s zgomadanjem več občin v eno večjo. Kakor zakonska zaveza, je tudi občina in nazadnje sama država nič druga nego aso-cijacija; asocijacije se pa ne dadó silo stvarjati. Več manjših občin more en cen-trum, eno upravno rokovalenje imeti, ali avtonomija občin naj se nikar ne ruši. Občine, naj bi že bile večje ali manjše, so historične tvorine, in kot take naj se spoštujejo. In kar je v malem pri občinah nejuristično, nepravično, neprirodno in nenravno, to je tudi v velikem, v državi. Država, v kteri so zgomadeni taki elementi skupaj, ki imajo vsak svoje posebne interese, ki vsakemu poseben pot kažejo, in ktera pota se časih celo med seboj križajo in sekajo, take države morajo te razne elemente s silo, s surovo silo vkup držati, take države niso prirodne tvorine, in morajo preje ali sleje same od sebe razpasti. Le tiste občine in države so zdrave tvorine, ki so se same iz sebe stvorile, same iz sebe zrastle. One imajo, kakor kristali svoj po-seben značaj svojo posebno obliko. Umetno stvorjene občine in države so amorfne tvorine.

Iz enostalne familije zrastle je zadržna familija, iz zadruga plem-ska familija, iz plemena pa županija. Pri nas Slovencih je upliv germansko-romanskih socijalnih nazorov zadržno familijo, pleme in županijo že zdavnaj na šibre razbil. Pri nas obstoji samo še enostalna familija, in še ta ni več, kakor bi po slovanskih nazorih morala biti. Oglojena, oskrbljena in razjedena je nič manje skoro nego kje tam v Parizu. Precej čisto se je pa slovansko socijalno ohrodje ohranilo pri naših slovanskih sobratih na jugo-vzhodu. Če bi mi Slovenci imeli, kakor sem lani naši „Matici“ predlagal, osobni in topografični imenik vse Slovenije, bi se še morebiti dala poedina

nekđaj obstojavša slovenska plemena zaslediti. Staroslovenskim plemenom ali večim zadržnim familijam odgovarjajo brž ko ne denašna občinska teri-torija, ali to kar z izrazi: srenja, soseska, okraj, okolica razumevamo, kajti vsa ta v narodu obstoječa teritorialna razdelitev je po mojem mnenji staro-historična, ne umetno narejena. — Na čelu zadruga stoji domačin, na čelu plemena plemenitaš, na čelu županije veliki župan. Historično je, da so Hrvati in Srbi obsedši denašnje po njih obljudene pokrajine, vso zemljo naj-poprej v županije razdelili, vsaka županija se je razdelila na plemena, in plemena na familije. Avtonomna zadržna ni nikakoršen napotek avtonomni plemenski občini, in ta zopet ni na potu avtonomni županiji; pač je pa avtonomna županija na potu denašnjemu tako zvanemu modernemu konsti-tucionalizmu, in zato ker se ta dva ustroja ne dasta v sklad spraviti, zato je začelo denašnje ogersko ministerstvo ustrojstvo starih županij razde-vati. Utip med modernim konstitucionalizmom in staroslovensko županijo je z drugimi besedami utip med zapadno-evropskimi in slovanskimi socijalnimi nazori, in ta utip je borba, ki se denes v ogerskem in hrvaškem zboru bje med evropskim okcidentom in orijentom. Kakor denes stvari stojé, bodo staroslovenske ogerske in hrvaške županije modernemu zapadnemu duhu v žrtvo padle; iz tega se vidi da zadno-evropski socijalni nazori še zmerom dalje proti vzhodu prodirajo.

Avtonomna zadržna familija olajša avtonomni občini, in avtonomna občina isto tako avtonomni županiji administrativne, upravne poslove. Avto-nomija je določiven znak slovanske občine. Avtonomija staroslovenske ob-čine je bila celo tolika, da je ravno ona vkupnim državnim interesom zlasti vkupni vzajemni obrambi naproti sosednim centraliziranim državam mnogo škodila.

Občina ni državen zavod, ona je antecendes države, država tedaj juristično nima pravice, občini avtonomijo krajšati, ter se kot neki varuh v njen delokrog vtikati. Najbolje vredena občina (in tudi država) je gotovo tista, ki se je sama iz sebe stvorila, sama iz sebe zrastle, in ki je po volji vseh občinarjev ustrojena. Izražena občna volja je zakon, ki vsakega poedi-nega enako brani, enako veže. Občna volja se izražuje v občin javnih zborih. (Dalje prih.)

ni treba narejati (kako zasramovanje zakona!). Pred nekoliko leti je tega voditelja tudi mestni odbor začasno v službi ohranil, da-si so bili najizvrstnejši učitelji izrekli, da pod njim nehečjo služiti, in zato se je rajše tem učiteljem slovo dalo; med njimi je bil Klodič, zdanji učilniški nadzornik v Gorici. Poleg tega je rečeni voditelj duhoven, ako tudi sicer stranka mestnega odbora duhovne tako črta, kakor bik rdeče sukno. Namen vsega tega je, naj bi vlada menila, da niso nevarni tisti, ki takega možička v prvo vrsto rinejo, a vlada si zopet prizadeva, tega možička z blagovoljnostjo pridobiti. Zdaj se razpravlja že o tem, da bi se mestna gimnazija poitalijančena izročila državnim rokam. Tedaj mestni odbor, kateri to napravo ljubi, kakor oko v glavi, hoče jo dati iz svoje oblasti. Ako se to dela zaradi ščedenja (šparanja), to ni bilo te gimnazije nikoli treba snovati. Ali na videz velika žrtva laške oblasti bode bogato plačena; kajti jedva občinska gimnazija postane državna, potem se utegne stopiti na prste in reči: čemu je v Trstu treba nemške gimnazije? Država naj te novce rajša prihrani! A pri ces. namestništvu so gotovo taki možje, kateri si bodo šteli v zaslugi, če bodo 15.000 gld. mogli izbrisati iz državnih stroškov — na kvaro tukajšnjih Nemcev. Saj že zdaj nikdo ne brani, da je v tukajšnji c. k. nemški ljudski učilnici in spodnji realni nauk malo ne samo italijanski. A vendar je tukaj vsaj 7000 Nemcev in više od polovice več Slovanov, kateri z večine hodijo v nemške učilnice. Trst je mesto v katerem bi trebalo, da ne preoblasta nobena narodnost; imen mestnih prebivalcev je celó samo tretjina laških. Kader se dovrše železnice v sosednjih deželah ter odpre suveški vodotoč, bodo se Nemci in Slovani še mnogo bolj množili. Ako vlada svojo korist umeje, naj prestane že, laške prijaznosti iskati s pestovanjem in zibanjem laškega življa Stranka tukajšnjega društva „progresso“ ima še zmerom svojo trdno staro naméro, namreč: ločitev od Avstrije! Nič od te stvari ne spreminé niti javne pojedine niti napitnice. Gospoda pl. Moeringa štejemó med prebistroumne državnike, da bi se s tem dal premotiti in da bi popularnosti iskal v tem, kar je samo na tanko premišljena zvijača.“

Mi tukaj molčimo o tem, kako „N. fr. Presse“ govori o tržaških Slovanih, ktere torej želí ponemčiti, ako odidejo laškemu žrelu; mi poudarjamo samo to, da že tudi nemške novine vlado svaré, naj ne podpira vedno Lahov, kateri že zdaj Viktorja Emanuela imenujejo svojega kralja. — Kar se dostaja vojaškega upravnika pl. Moeringa, ne sodimo nikakor tako, kakor dunajske novine. Njegove hvaljene bistroumnosti v pismu, katero je 15. dan t. m. poslal profesorju Koljevini, vredniku lista „Osservatore Triestino“, ne nahajamo niti najmanjše trohe. — To pismo slóve: „čestiti gospod vrednik! Včeraj po poludne mi je mestna pošta prinesla neki razglas, kateri se je 13. t. m. v Trstu natisnil. Podajem vam tukaj izvest prepis, proséč, da ga v svojem listu razglasite, naj se tako dopolnijo in razjasnijo demonstracije, kere so se poskušale včeraj in minolo noč, da si je bilo policijsko voditeljstvo 12. dan t. m. priobčilo n. a. j. lojalne in razglase. Jaz ne pristavljam nikakoršne opombe. Naj sami sodijo lojalni Tržčaní, pospešitelji napredku in redu, možje, kateri imajo meščansk pogum, prijatelji pravemu blagostanju našega mesta!“ — Družabniki upornega društva „progresso“, laški telovadci, prijatelji ščuvajškega odbora (comitato di azione) in drugi italijansimi, h katerim se šteje najobilnejša večina laških Tržčanov, — ti ljudje bodo vprašali, kako jih uči lojalna policija, ter potem nepristrastno sodili o demonstracijah, ktere sami narejajo, kaj ne? Kakšna preprostost! Gosp. pl. Moering nam se torej po pravici zdí ves nesposoben te žki službi, ktera mu se je izročila!

Iz Dunaja, 20. julija. H. G. [Izv. dop.] Zdaj nas na Dunaji bivajoče Slovence zapuščajo naši vrli mladi prijatelji, slovenski študentje ter odhajajo na vesele praznike v drago slovensko domovino. Dovoljeno mi bodi, da jim za popotnico kličem v imenu te domovine resen opomin, da domá zraven veselja ne pozabljajo — dela. Poduka je našemu narodu še mnogo treba. Res je, da naši časopisi in knjige delajo pridno, da umetnost Gutenbergove iznajdbe seje seme spoznanja in budí narod iz stanja, v katerem človek duševno spi, ne misli sam ničesa. Večina učečih se slovenskih mladeničev je doma med prostim narodom. Vsak pa zna, koliko neizmerno več hasni uste n. poduk, osebno agitovanje. Torej ne smemo zaupati vse le črk, ki je vendar le mrtva, temuž živa beseda naj dela. Tukajšnji mladeniči so vneti prijatelji naše stvari, preverjen sem torej, da bodo isto navdušenje, ki so ga imeli med sabo oddaljeni od ljubega domá, cepili tudi tam, kjer ga je in ga bode treba. Vem da s tem opominom ne izrekam nič novega, a dobra in koristna beseda bodi ponavljana vedno in vedno, da se ne izgubi v naravni človeški slabosti, nemarljivosti in pozabljivosti. —

Sploh je znano, da bi narodne stranke mnogo močnejše bile, ko bi birokratizem, militarizem itd. — z vso strogostjo svoje podložne ne pazili in jim tudi politično prepričanje z léjem sile ne vlivali v glavo. Uradnik, vojak in kar je še odvisnih ljudi, ne smejo biti svojih političnih misli. Če so upati jim ni napredka, a bati se jim odstavljena. Vendar se kaže tudi v tem napredek. Gotovo je, da imajo narodne stranke tihe prijatelje tudi med ljudmi, katerim se prijateljstvo z nami prepoveduje. Nekoliko prijateljev boste med uradniki gotovo našeli. Dobil sem v poslednjem času tudi pismo od prijatelja v nekem slovenskem regimentu, v katerem se mi jako lepi, sem ter tje drastični izgledi naštevajo, kako se ljubezen do oze domovine in slovanstva tem bolj med vojniki množí, čem ostreje viši gospodje hoté vsak tak „kvaren“ dih zadušiti. Kakor „Pokrok“ poroča, je to še živije v českíh polkih. — Ko je „Slov. Narod“ prinesel tisto skrivno Johnovo povelje, čul sem od enega uradnika iz vojnega ministerstva, da so se viši gospodje neizmerno jezili nad „izdajstvom“, po katerem je prišlo ono v tak „slavisches blätchen“ kakor je vaš list. Da je izdano, so bajé izvedeli še le iz „Vaterlanda.“ — Ker so v zadnjem času isto tako skrivnostno česki časopisi dobili in objavili več tacih „skrivnih“ zaukazov, vsede se denašnja „N. fr. Pr.“ na vladni kancelj in žuga vsem tistim, ki svoj narod in njegove ideje zmagó na tihem bolj ljubijo nego začasno vlado ter jim očita nemoralnost. Ne bomo preiskavali pravičnosti tega očitanja, vprašamo le: ali je res da so ti

uradniki prav in samo v vladni službi? Ali niso bolj v službi narodov, ki davke plačujejo in torej njih, in kateri imajo pravico zahtevati od vlade, da se njih pravične tirjatve spoštujejo?

V istem listu b-remo ironično vprašanje: „Ali mar bomo mi (Nemci in vlada) na Kranjskem nemški jezik in nemško šego izdali?“ Da bi se enkrat vladni žurnalisti vendar naučili malo statike, da bi znali, koliko Nemcev in njih šege živi na Kranjskem. Dežman, vi pravite da niste zoper slovenstvo, podučite jih vi.

Iz Prago, 18. julija [Izv. dop.] Henrik Fügner, prvi starosta pražkega Sokola, ima na Českem gotovo največ zaslug za osnovanje telovadnih društev „Sokola“ ter tako za povzdignje telovadja sploh; on si je stavil sam pač najlepší spomin v sreih hvalačnih rojakov z neutrudljivim delovanjem za svoj narod, in gotovo bi mu ne bilo treba vidnega spomina postaviti: on ostane českomu narodu nepozabljiv. Vendar so mu pa stavili denes njegovi bratje „Sokoli“ viden spominek na njegovi gomili, na Volšanskem pokopališči v Pragi. Ta bratovski, vrlo lepi čin so stavili slovesno, kakor zaslužuje. — Iz vseh krajev Česke so prihiteli Sokoli s svojimi zastavami, tako da je bilo zbranih vseh skupaj Sokolov okolo 2000 z 28 zastavami. Slavnost se je začela po programu s sprevodom z obeh otokov in bližnjega brega na Volšansko pokopališče, kjer je Fügnerjev grob. Sprevod je bil v vsacem obziru velikansk, ne samo kar se tiče mnogovrstnosti in krasote, ampak tudi velikosti. Udeleževalo se ga je čez 20.000 ljudi. Na čelu spreveda so jezdile 3 banderije s 104 jezdecí in zastavami. Za njimi 29 društev Sokola z godbami in zastavami, ter razna društva: Besede, bralne, pevske itd., in deputacije meščanov po vojaško oblečenih. Društveniki so bili v oblekah s znamenji dotičnih društev, s zastavami in godbami. Sprevod je bil povsod z navdušenimi „slava-“ in „na zdar“-klici sprejet. Po ulicah, koder je šel, je bilo mnogo hiš okinčanih, in neštivilna množica je stala po obeh straneh ulic. Pokopališče je bilo tako napolnjeno, da je sprevod komaj prostora dobil. Ko se je tu odpel narodni koral, je govoril zdajnji načelnik pražkega Sokola g. dr. Tyrš o mnogih zaslugah Fügnerjevih za česki narod. Po njegovem govoru se je odgrnil spominek, ki je vso množico s krasoto in velikostjo veselo osupnil. Na 33 čevljev visokem obelisku iz trdega peskovca stoji z razpetimi peruti 6 centov težak sokol. V sredi obeliska je medaljon s Fügnerjevo podobo, pod katerim napis: „Henriku Fügneru, starosti pražkega „Sokola“. Že pod zagrinjalom je bilo nekoliko vencev in eden od zaprtega vrednika „Svobode“ g. J. Baraka „svojemu najblajzemu prijatelju“. Ko se je pa zagrinjalom odgrnilo, so se vsuli od vseh strani venci z napisi. Jaz sem jih mogel le do 80 šteti, dalje je bilo nemogoče. Ko se je skončalo cerkveno opravilo, so zapela pevska društva Bendlovo „Molitev“, in potem je šel sprevod z ljudstvom na „strelski otok“, kjer pa ni bilo za vse prostora, tako da je moralo mnogo ljudstva oditi. Tu je bilo pri narodnem petji in godbi veselo in živo do pol sedmih, ko je šla večina v novomeško gledališče, kjer se je pela opera „Wiljem Tell“. Na vseh tistih mestih, kjer se govori o svobodi, so doneli viharni slavoklici po gledišči, posebno je bilo občinstvo navdušeno pri prisegi na Rütliju. — Iz raznih krajev Česke je prišlo do 6. ure zvečer 47 telegramov.

Politični razgled.

N. o. t. r. a. j. n. a. p. o. l. i. t. i. k. a. je precej neplodna. Ministri so skoraj vsi v topliacah, delegacije pa ne morejo nič kaj posebno razsvetliti političnega obneha. —

D. e. l. e. g. a. c. i. j. e. je razložil finančni minister Brestel cislajtanski finančni položaj. Iz njegovega razjasnila je razvidno, da ne bo imelo leto 1869 več kakor beraških 20 milijonov primanjkljaja. Ta primanjkljaj za prihodnje ne bo samo stalen ostal, ampak se bo moral še precej pomožiti, kajti doseданje finančno vodstvo bo v kratkem državna posestva prodalo do zadnjega klina. Od kod bodo potem jemali davke, je jasno. Ali bodo morali biti bolj varéni, česar se ni nadejati, ali pa bodo morali iskati po novih davkih. Pametni ljudje pa trdó, da je že starih davkov toliko, da vsa država pod njih težo zdihuje in se bliža gospodarskemu poginu, in da živimo od denes do jutri brez skrbi, kaj bo po juternjem.

P. o. r. o. t. n. e. sodnije avstrijske se nekako odlikujejo v tem, da skoraj vse obsojajo, kar prihaja prednje. V pravdi dunajskega borzijanca Schiffa proti časnarju Scharfu so izrekle, da je zatočenec kriv žaljene časti in sodnija je na to obsojila Scharfa na pet mesecev zapora in pridela še nekatere kazenske primečke. Nam se dozdeva, da sodnijski predsedniki porotnikom preveč malajo prisego in ž njo peklensko kazen, tako da porotniki bolj poslušajo zobno škripanje peklensko, kakor pa svoje notranje prepričanje, ki bi moralo biti edino odločevalno.

D. a. l. m. a. t. i. n. s. k. e. g. a. deželnega zbora šolska postava se ni potrdila, ker je bila italijanska večina odločila, da ima biti slovenski jezik samo obligaten učen predmet. Vlada pravi, da je to določilo proti §. 19. Kaj pa na Slovenskem ni protustavno, ako je slovenski jezik na vseh srednjih šolah samo beraški pastorek? Ustava avstrijska — kakor smemo soditi — ima še več kakor samo voščen nos!

N. a. r. o. d. n. i. v. o. l. i. n. i. o. d. b. o. r. na Českem se je konstituiral in je policija to vzela do znanja. V českíh narodnih krogih so popolnoma prepričani, da bo pri volitvah sijajno zmagala narodna stranka, da se bo torej vlada vsem tajnim okrožnicam kljubu vendar le kompromitirala. Nekterim se dozdeva, da se ne bo provokrat.

Č. e. s. k. i. t. a. b. o. r. na gorí Hlavačov je zbral 25000 ljudi. Ljudstvo je posebno zanimalo statistično razlaganje o cislajtanskih dačnih razmerah. Govor o českem državnem pravu je izbudil neizmerno navdušenje.

L. i. n. š. k. i. škof je sprejel cesarjevo pomiloščenje, a na višo sodnijo izročil pritožbo, da je proti njemu dognana pravda bila neopravičena torej tudi neveljavna. Klerikalni listi tolmačijo cesarjevo pomiloščenje kot nezaupnico vladarjevo proti sedanji vladi. Razen tega se sliši, da je papežev poslanec na Dunaji protestiral proti kazenskemu prezanjanju linškega škofa.

Knjz Čartoriski je ravnokar izdal politično brošuro, ki ima namen za Galicijo napraviti politični program, ktereга naj bi se oklenila krepka, veljavna, vso deželo obsegajoča stranka. Knjz Čartoriski se v svoji knjižici kaže federalista in tirja ter priznava federalizem za vso državo. Sicer se ne izreka še naravnost proti državnemu zboru, pa ga tudi naravnost ne podpira, ampak zahteva, naj dosedanji državni poslanci svoje mandate odložijo in naj tako deželni zboru prepustijo skleniti, kar tirja deželna korist. Korak knjza Čartoriskega se posebno priporoča tudi našim slovenskim državnim poslancem, ki so tako radi svoje grehe pokrivali s poljskim plaščem. Nekaj se v tej zadevi dela na tihem; deželni poslanci, ki niso sedeli v dunajski lesenjači, poprijeli so neko inicijativo, da bi se zopet došlo slovenski politični program veljaven za vse slovenske poslance — a zdaj tiči vsa stvar bajé v Ljubljani, ktera kakor je videti noče hoditi pred narodom, ampak le počasno krevsá za njim, kader že ne more drugače. „Slov. Nar.“ bo za zdaj o teh poslanskih korakih še molčal, da ne bi se potrebni koraki v merodajnih okrogih zato opuščali, ker jih je priporočal neprijetni „Slov. Nar.“ in da ne bi žalili one slovenske razvade, ki vse obsoja, kar je rastle v koga družega glavi.

Avstrija, Srbija in Romanija so skoraj dognale pogodbo, vsled ktere si bodo morale med seboj izročiti vojaške begune in ljudi, ki imajo dolžnost stopiti v armado dotične države.

V Bosni lovó ruske agente, ujeli niso še nobenega. Sploh se vedno kriči o ruskih agentih po slovanskih deželah, videli so jih pa še menda tako malo, kakor mi Slovenci — ruskih rubeljnov.

V Rimu se prav pridno delajo priprave za prihodnji koncil. Evropski listi vedó vsak dan kaj novega o njem povedati. Navadno pa že drugi dan preključijo, kar so „iz zanesljivih virov“ pripovedovali poprejšnji dan.

Francoska ima novo ministerstvo, ki je pa le začasno in za silo sestavljeno. Napoleon sicer vé, da z novim ministerstvom državi ni ustregel, pa kaj je kacemu samodržcu 19. veka za to mar, ako njegova država krvavi pod nesposobnimi in nepriljubljenimi ministri? Postavodajni zbor, ki se je kakor znano, nedavno razpustil, se bo menda sklical še-le oktobra meseca.

Najzadnja pošta prinaša novico, da so v Madridu zasačili zaroto proti Primu, Serani in Riveri, in da so zaprili mnogo zarotnih generalov in viših čatnikov. Sploh se po evropskih časnikih malo prida bere o španskih sedanjih mogočnejih.

Razne stvari.

* (Pravda). Proti sedanjemu nemškemu pridigarju v Celji, g. Šucu. se neki pripravljata tiskovna pravda zaradi žaljene časti. Tožnik je srenjski predstojnik v Slov. Bistrici.

* (Poskušnja iz štirské zgodovine.) 17. t. m. je bila na mariborski gimnaziji poskušnja iz štirské zgodovine, ktero je poslušalo pri prof. Reichelnu 35 četrtošolcev. 8 izmed teh je delalo poskušnjo in se potegovalo za dve srebrni nagradni medalji, kateri je deželni odbor odločil za dva najboljša učenca. Darila sta dobila učenca pl. Rainer Lindenbüchl in Vodopivec. Ravnopravno tema dvema sta znala Postružnik in Sket. Omenjenja vredni so Horvat, Lindauer, Jurkovič in Kotnik. — Pri tej priliki ne moremo zamolčati želje, da bi se za deželno zgodovino nekaj tudi storilo na Krajskem in po drugih slovenskih deželah. Zlasti bi bilo želeti, da bi se naši mladini prednašala slovenska zgodovina, ki se zdaj popolnoma zanemarija.

* (Dr. Mavricij Kaiserfeld alias Blagatinšek.) V zadnjem listu smo poročali, da se je g. dr. M. Kaiserfeld odpovedal svojemu sedežu v delegaciji. Ker bi se utegnilo marsikteremu čudno zdeti, zakaj se je sicer vladohlepni Kaiserfeld odpovedal uplivi in plači, naj razložimo tu stvar, kakor jo je bil menda verjetno 26. junija razložil graški dopisnik v „Wien. Tgb.“ Omenjeni dopisnik piše: „Zadnje leto je Kaiserfeld zgubil mnogo svojega upliva in sicer iz različnih razlogov. Napredovalni liberalni stranki je K. preveč konservativen in očitajo mu celo, da je on, ki je v graškem deželni zboru glasoval za neposredne volitve, v državnem zboru agitiral ravno v nasprotnem smislu. Tovariši Kaiserfeldovi pa mu zopet zamerjajo, da se ne odpove predsedništvu v poslanski zbornici, in da tako odteguje deželni zboru štirskemu svojo delavnost. Stvar, ki jo tu omenjam, je nekoliko kočljiva (heikel), a je vendar resnična. G. Kaiserfeld ni premožen, torej mu je potrebno, da dobiva svoje dohodke, ki mu gredó v njegovi lastnosti kot deželni odbornik, tudi za ono dobo, ko je moral državnemu zboru predsedovati. Zdaj se kopičijo dela deželnega zbora, zaostala dela se morajo dodelati, nasveti in predlogi pripraviti itd., treba je pridno delati ves čas do deželnega zborovanja. Na mesto enega deželnega odbornika, ki je šel na odpust, poklical se je njegov namestnik; iz navedenih razlogov pa se ni poklical Kaiserfeldov namestnik v odbor. Lahko je umljivo, da take razmere Kaiserfeldovo veljavnost raje podirajo, kakor povišujejo.“ Tako graški dopisnik, kteremu smo za njegovo razjasnilo jako hvaležni, kajti kaže nam jasno dovolj, da temu širokoustnemu prijatelju štirské železe pri njegovem delovanju stoji v prvi vrsti skrb, da se mu napolni žep — ker Kaiserfeld ni premožen; da se mu mora iz deželne blagajne, t. j. med drugimi tudi iz slovenskih žulavih rok polniti žep, dasiravno je svoje dolžnosti kot deželni odbornik tako zanemarjal, da ni niti njegov namestnik smel stopiti na njegovo mesto, samo da je Kaiserfeld dobil nezasluzeno plačo do zadnjega krajcarja. Uboga dežela, ki moraš predsednika rediti državnemu zboru, ki deželno avtonomijo striže, kolikor more; blagoslovljena država, kjer se državinske čednosti pogubljajo v praznem in otem žepu! Čast in slava političnemu prepričanju, ki nam očita, da si hočemo v prihodnji Sloveniji iskati dohodkov in časti, ko si samo prizadevamo, da bi prišli iz tujih rok!

* („Vaš jezik je v uradnije uveden in ostane uveden.“) V ilustracijo temu stavku se piše iz goriške okolice v „Domovino“: Pred nekimi dnevi se je namenila neka vdova iti davke plačat. Njena sinova sta jej rekla, naj bi tirjala pri davkarji pobotnico ali davkovske bukvice v slovenskem jeziku, da bo mogoče njima, ki po slovenski nekaj brati in pisati znata, samima pregledati, kaj, koliko in zakaj mati plačuje. Mati je pri davkarji v Gorici res zahtevala slovensko potrdilo; s tem pa je, reva, gospode tako razdražila in razkačila, kakor da bi bila v sršenovo gnjezdo dregnila. Kakor žena pravi, so letali eden do družega, pa se pogovarjali in jo prašali: Kaj ne? to Vam je ukazal Vaš župan tirjati? Žena odgovori, da njen župan je pošten mož, ter naj bi ga kar v miru pustili; kar on tirja, da je pravično, to da ve ona iz zanesljivega vira. Po daljšem murmrani se oglasi eden uradnikov tako: Mi znamo tudi slovenski govoriti, pisati pa smo se drugače učili, in naj pride tudi sam Bog z nebes, vam ne bo ustrezno in tudi Vaš župan ne bo ukazal.

* (V Gorici) so med laškimi strankami in imenitnejšimi osebami zdaj čudne zmešnjave in homatije. Kolikor ne izvirajo iz osebnosti, imajo menda svoj vzrok v stari navzkrižnosti med zmernejšo, t. j. vladi prijazno, in skrajno stranko. — Tudi novo starešinstvo je zrkalo zunanjega razpora. Izvolitev novega župana, g. Claricini-a, je izid borbe med starešinstvenimi strankami; kandidatov za županov stol je bilo kakih 6. — Tako „Dom.“ Mi menimo, da je to za Slovence v Gorici dobro, kajti: duobus litigantibus etc. Samo geniti bi se morali kot organizovana stranka. Politično društvo! Iz malega raste veliko, iz nič, nič.

* (Dunajsko časnikarstvo) se po krivici imenuje židovsko. Marsikter izmed dunajskih časnikarjev je res po židovskih obredih obrezan, še več je takh, ki so onda, ko je bila katoliška cerkev v Avstriji gospodovalna, brez premišljevanja odložili vero svojih očetov in se pustili krstiti, ker so se nadejali, da bodo kot katoličani delali boljše „geschäfte.“ Pravi kakor krščeni židi pa se tudi dandenes malo zmenijo za svoje rojake; ako jim njih koristi ali pa njih gospodarji velevajo udariti po židih, delajo to z isto rutino in z onim hlapčevskim servilizmom, z kterim so ravno popred sekali po Slovanih in katoličanih. „N. fr. Pr.“ ima v svoji 1757 štev. nov dokaz te obrezane značajnosti. Iz Lvova se jej je namreč poročilo, ka se je ondota židovska srenja toliko udala deželnim in narodnim potrebam, da je službo oskrbnika na svojem bolnišči z letno plačo 900 gold. s tem pogojem razpisala, da mora znati ponudnik pisati knjige in račune v poljskem jeziku. Ta pogoj je dunajskemu „geschäftslerju“ dovolj, da brez usmiljenja udari po lvovskih židih, in da tolmači zdravo naredbo židovske srenje kot neopravičeno tlačenje — Nemcev. „Pressi“ je ravno tako trn v peti, da je železnica Lvovsko-brodjska vse napise na železniških postajah napravila samo poljske; torej zaničljivo pristavlja: „to je železnica menda zato storila, da bi številno po onih krajih potujočim Nemcem dokazala, kako potrebno je znanje poljskega jezika.“ No, če so ondotni popotniki one vrste kakor čvekar v „N. fr. Pr.“ potem bo železnica zastoj dokazovala, dokler ne bo dokazala — z gotovim denarjem, za ktero je obrezanemu časnikarju naprodaj krv, vera, značaj, jezik in čast!

* (Z najnovejšimi in najbolj izvrjnimi oglasili) se gotovo odlikuje Amerika. Neki agent je dal tiskati molitvene knjige, ktere pred cerkvenimi vrati zastoj razdeljuje. Knjiga je tako napravljena, da je na desni strani tiskana molitev, na levi pa kakšen inserat. Zopet drug početnik je vzel v najem sprednjo stran prižnice, na ktero svoja oznanila priplepljuje. V Šikagi pa je nekdo za velike denarje kupil od magistrata pravico, da sme svoje ponudbe in pozive policajem na hrbet obešati.

* (Drugi časi, drugi možje.) „Tagblatt“ pravi, da se v krajski kupčijski zbornici ni nasetovala dr. Klunu nezaupnica, in meni, da bi bilo jako neopravičeno, ko bi bil ravno g. Horak kaj tacega nasetoval, kajti ustanovitelj obrtniškega podpornega društva, kteremu g. Horak predseduje, je baš g. dr. Klun. „Tagblattov“ oče, g. Dežman, je pozabil, da Klun prejšnjih časov ni sedanjí visoki vladni uradnik Klun, in da bi vse njegove prejšnje zasluge in ko bi bile rudeče kakor škrlat, ne mogle oprati Klunovega sedanjega protinarodnega ravnjanja. Pa taka pozabljivost g. Dežmanu dobro služi, kajti brez nje bi on vedel, da tudi oni Dežman, ki je pred nekterimi leti patetično deklamoval in zlagal panslavistične pesmi, ni sedanjí nemški neofit, ki s svojimi tovariši pleše samo še na melodijo: des Deutschen vaterland muss grösser sein; da oni Dežman, ki si je zdaj ustvaril poseben dnevnik, v kterem nadleguje slovenske deklice, ni več tisti Dežman, ki je kot državni poslanec l. 1861 dunajskim študentom pridigoval edinoizveličavno tezo: „Slovenski mladenčí! Ako se bodete kedaj ženili, sme biti Vaša supruga samo poštena Slovenka.“ Da, da! g. Dežman, časi se spreminjajo. Zastran nezaupnice hočemo počakati, kaj nam poroči naš ljubljanski dopisnik. (Primeri dopis iz Ljubljane.)

* (C. kr. namestnik Mecséry.) „Gr. Tagp.“ piše: „Kakor je slišati, prosil je g. namestnik Mecséry, ki že več tednov biva na deželi, da bi si svoje zdravje zboljšal, naj bise prestavil v stalno pokojno stanje.“ Kader se tu novica potrdi, tiskali jo bomo kakor „Tgp.“ tudi mi z mastnimi črkami in mu prav iz srca voščili: Srečno pot! če tudi vemo, da se pod danjo vlado na Mecsérijevo mesto gotovo ne vsede mož, ki bi bil Slovencem bolj pravičen kakor bolni g. Mecséry.

* (Tiskovna pravda.) Še na naših vratih nabit visi poziv pred kazensko sodnijo, ko se nam privatno iz Celja poroča, da se proti „Slov. Narodu“ snuje nova tiskovna pravda. Kaj smo pregrešili, še ne vemo.

Dunajska borza od 21. Julija.

Enotni drž. dolg v bankovcih 63 fl. 90 kr.	Kreditne akcije 300 fl. 50 kr.
5% metralke z obresti v maju in nov. — fl. —	London 125 fl. 40 kr.
Enotni drž. dolg v srebru 73 fl. — kr.	Srebro 122 fl. 25 kr.
1860 drž. posojilo 104 fl. 20 kr.	Cekini 5 fl. 94 kr.
Akcije narod. banke 760 fl. — kr.	